

Geen privaatrechtelijke dienstbetrekking tussen geloofsgemeenschap en haar leden/vrijwilligers

Toelichting staatssecretaris van 16 april 2013 n.a.v. uitspraak Hof Arnhem-Leeuwarden van 5 maart 2013, nr. 2012/00512,

Belanghebbende (stichting X) maakt deel uit van geloofsgemeenschap G. De leden van G dragen bij aan haar doelstellingen door gratis arbeid te verrichten. Op basis van hun geloofsovertuiging verrichten zij arbeid met het doel financieel voordeel voor G te behalen. X heeft op landelijk niveau bedrijfsbureaus planning en administratie, een accountmanager, een veiligheidskundige, een projectorganisatie en een teamleidersorganisatie. De lokale gemeenten hebben een planningsbureau, een veiligheidscoördinator en 20 tot 150 medewerkers. Deze medewerkers zijn lid van G.

Volgens de inspecteur hebben de werkers recht op een vergoeding maar tevoren daarover beschikt door ten gunste van X daarvan afstand te doen. Blijkens een notariële akte heeft X zich verplicht jaarlijks haar in een boekjaar behaalde nettowinst aan G uit te keren. X neemt projecten/werken aan van gerenommeerde klanten, waaronder grootwinkelbedrijven. Het betreft vooral laaggeschoold werk. De opdrachtgevers betalen hiervoor aan X; hetzij in de vorm van een vooraf overeengekomen totaalprijs, hetzij op basis van gewerkte uren tegen een overeengekomen uurtarief. De werkzaamheden worden feitelijk verricht door leden van de geloofsgemeenschap. Deze werkers die afstand hebben gedaan van aanspraak op loon, wordt geen beloning betaald, niet door de opdrachtgevers en evenmin door stichting X.

In geschil is of sprake is van een dienstbetrekking, meer in het bijzonder of loon is overeengekomen.

Hof

Het hof wijst op jurisprudentie over de aanwezigheid van een arbeidsovereenkomst (art. 7:610 BW) en over hetgeen onder 'loon' moet worden verstaan. In dit geval is tussen stichting X en de werkers nimmer overeengekomen dat X enige vergoeding voor de arbeid aan de werkers verschuldigd is. Een dergelijke vergoeding is ook nooit betaald. Noch de omstandigheid dat de werkers arbeid met een economische waarde verrichten, noch de omstandigheid dat een derde voor die arbeid ook daadwerkelijk aan X betaalt, brengt volgens het hof mee dat X zich jegens de werkers heeft verplicht een vergoeding voor die arbeid te betalen.

Daaraan doet niet af dat de werkers zich van de waarde van hun arbeid bewust waren, maar niettemin nalieten een beloning te bedingen omdat zij X wilden bevoordelen. De werkers zien af van een aanspraak op loon en niet, zoals de inspecteur kennelijk meent, van loon waarop zij aanspraak kunnen maken. Er is dus geen sprake van een dienstbetrekking in de zin van het BW.

De staatssecretaris heeft laten weten dat hij afziet van cassatie. Ter toelichting merkt hij het volgende op.

De omstandigheid, dat iemand zich tegenover een ander verplicht heeft aan deze de inkomsten uit zijn arbeid ten goede te doen komen, verhindert op zich zelf niet dat eerstgenoemde zelf die inkomsten geniet (Hoge Raad van 16 april 1969, nr. 16 098, BNB 1969/115). De vraag is of deze situatie zich in het onderhavige geval voordoet. Belanghebbende neemt projecten, bestaande uit werkzaamheden, verband houdende met inventarisatie, winkelombouw, winkelinrichting en schoonmaakwerk, aan van onder meer grootwinkelbedrijven. De grootwinkelbedrijven betalen voor de werkzaamheden aan belanghebbende. De werkzaamheden worden verricht door leden van de geloofsgemeenschap, de

werkers. Aan de werkers, die allen afstand hebben gedaan van iedere aanspraak op loon, wordt geen beloning betaald; niet door de opdrachtgevers en ook niet door belanghebbende. De werkers doen in wezen een gift in de vorm van het leveren van arbeidskracht.

Er zijn, althans theoretisch, twee mogelijke inhoudingsplichtigen, belanghebbende en het grootwinkelbedrijf. Indien het grootwinkelbedrijf als inhoudingsplichtige zou worden aangemerkt, is de casus vergelijkbaar met Hof Amsterdam 17 mei 1995, nr. 94/4382, FED 1996/185. Belanghebbende gaat voor eigen rekening en risico overeenkomsten aan met grootwinkelbedrijven. Het staat de werkers vrij om ten behoeve van belanghebbende werkzaamheden te verrichten zonder beloning (zie J.P.E. de Kock, LoonBrief 1996, nr. 3, blz. 3-6). Het grootwinkelbedrijf verstrekt geen beloning aan de werkers. Er is geen sprake van een arbeidsovereenkomst tussen het grootwinkelbedrijf en de werkers. Het grootwinkelbedrijf kan niet als inhoudingsplichtige worden aangemerkt. Hieraan wordt geen afbreuk gedaan door de omstandigheid dat de grootwinkelbedrijven aan belanghebbende een vergoeding verstrekken voor de verrichte werkzaamheden.

De inspecteur heeft belanghebbende als inhoudingsplichtige aangemerkt. Het is echter het grootwinkelbedrijf dat een vergoeding voor verrichte werkzaamheden betaalt en niet belanghebbende. Bij een uitzendbureau of bij aangenomen werk - belanghebbende verricht vergelijkbare werkzaamheden - wordt de vergoeding die de opdrachtgever aan dit bureau betaalt, niet aangemerkt als een beloning voor de arbeidskracht. Er moet een relatie zijn tussen de werker en loon of een recht op loon, dat ontleend kan worden aan de verhouding tussen belanghebbende en de werker. In casu bestaat niet een dergelijk loon of recht op loon.

Het hof is van oordeel dat de werkers hebben afgezien van een aanspraak op loon en niet van loon waarop zij aanspraak kunnen maken. De werker heeft zich niet verbonden om tegen loon arbeid te verrichten. 's Hof's oordeel is van feitelijke aard, niet onbegrijpelijk en derhalve in cassatie niet met vrucht te bestrijden. Het hof geeft geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting door te oordelen dat er geen sprake is van een dienstbetrekking in de zin van art. 7:610 van het BW.

Ik moge nog opmerken dat voor de werkers geen giftenaftrek mogelijk is, aangezien verrichte arbeid geen vermogensbestanddeel is (Hoge Raad van 1 november 1989, nr. 26 296, BNB 1989/337).